

TEMA
De holder
liv i de gamle
erhverv

Der er stadig brug for GODT HÅNDVÆRK

Du er tilgivet, hvis du synes, det lyder som noget fra gamle dage – men rundt om i Danmark sidder tre kvinder, der i 2016 lever af at formgive hatte, skræddersy tøj og tilpasse sadler. For trods maskinproduktion og fabrikker i udlandet er der stadig brug for gode håndværkere, forklarer de.

METTE FAURBY

SUSANNE JUUL

CHARLOTTE KRONBORG

»FOLK VIL GERNE SKILLE SIG UD«

◆ Susanne Juul er med i hele processen. Hun designer selv træformene til hattene. Vælger selv den rigtige filt, det blødeste garn eller den lækreste pels og skind. Hun syr de første og sidste sting og vejleder kunden om den rigtige form, farve og facon.

Hos hattenemager Susanne Juul i St. Kongensgade i København er det gode håndværk i centrum. Sådan har det altid været. Og sådan vil det blive ved med at være.

– Det er det, der har sikret min forretning overlevelse i 25 år. Her kan kunderne ikke finde andensortering. Jeg vil hellere smide en hat ud, der ikke blev som forventet, end jeg vil sælge den, fortæller hun.

– Den dag, det bliver ligegyldigt for mig, så er det tid til at stoppe.

Og den dag er ikke nærheden af at være tæt på. Susanne Juul har netop udvidet forretningen, så de 120 hatte i udstillingen kommer helt til deres ret i de lyse og enkle lokaler. På fine stativer af træ hænger hattene på rad og række med hver deres særpræg. Nogle med fjer og farverig pels, andre med klassisk filt og strik.

Ved siden af udstillingen ligger værkstedet. Det er her kunderne træder ind i hattenemagerens univers. Det er her Susanne Juul arbejder, og det er her hattene bliver til.

– Det er nærmest blevet en attraktion. At se mig arbejde. De anbefaler det i hvert fald i flere internatio-

nale guidebøger til turister, smiler Susanne Juul, der er uddannet hattenemager og herreskrædder fra Det Kongelige Teater i løbet af 1970'erne og 1980'erne.

– Her lærte man i den grad grundlaget til det gode håndværk, fortæller hun.

Nye typer kunder

Håndværket hos Susanne Juul er som for 100 år siden. Hun former selv den våde filt eller stråene over træformene, lakerer hatten, så den holder sin form, og syr detaljerne i hånden. Og når materialerne udvælges – uanset om hatten skal være strik, hækket eller formet i filt eller strå – så sker det efter nøje overvejelser.

Af ANNE
SCHØNING
CHRISTENSEN
soendag@
soendag.dk
Foto: ALEX TRAN,
HANNE LOOP og
BETINA FLERON

HATTEMAGEREN

Håndværket hos Susanne Juul er som for 100 år siden – hun former selv den våde filt eller stråene over træformene. Heldigvis er der stigende efterspørgsel på håndlavede og individuelle hatte.

– Folk er blevet mere individuelle, vil gerne skille sig ud og prioriterer kvalitet. Og så glæder det mig i den grad at se, at der stadig er unge mennesker, som kaster sig ud i faget, siger Susanne Juul, der er modist med butik midt i København.

– Jeg synes, det er en skam at bruge materialer af dårlig kvalitet, når jeg lægger så meget af mig selv og min tid i mine hatte. Jeg vælger at ære mit håndværk ved at bruge gode materialer og sælge kvalitet, siger hun.

Og efterspørgslen på den gode kvalitet er blevet så stor, at Susanne Juul faktisk ikke kan følge med længere. Derfor har hun også valgt at supplere egne kreationer med hatte fra en hollandsk leverandør, som får dem lavet i Italien.

– Kvaliteten er stadig i top. Men da priserne på de italienske hatte ligner under mine egne hatte, så kan jeg på den måde ramme en bredere kundegruppe.

Kunderne i butikken har ændret sig gennem de 25 år, den har ligget på en af Københavns fine adresser midt i centrum.

– Da jeg åbnede forretningen, var mine kunder primært ældre damer og excentrikere. I dag er det alle, der kommer forbi. Lige fra turister til folk, der prioriterer håndsyt og godt håndværk og til dem, der har sparet op, forklarer Susanne Juul og fortsætter:

– Folk vil gerne give lidt ekstra for at få en hat, der passer til netop dem. Og så skal den gerne holde i evigheder. Hattemoden bliver ikke dikteret eller skifter konstant som tøjmoden.

Hun fortæller videre, at mange af

En kunde fortalte, at hendes hat havde holdt i 20 år.

kunderne kommer igen og igen, når først de har købt én hat hos hende.

– Måske har de skiftet frakken ud. Og så passer den gamle hat ikke længere til farven på den nye frakke. Jeg havde for nylig en kunde, som fortalte, at hendes hat havde holdt i 20 år, mens frakken var blevet skiftet ud mindst fire gange i løbet af de år. Det er her kvaliteten af mit arbejde kommer til udtryk.

Folk prioriterer kvalitet

Susanne Juul er overbevist om, at hendes fag har en fremtid mange år endnu.

– Folk er blevet mere individuelle, vil gerne skille sig ud og prioriterer kvalitet. Og så glæder det mig i den

grad at se, at der stadig er unge mennesker, som kaster sig ud i faget. Der er en del, der er godt i gang i øjeblikket. Det er betryggende.

I øjeblikket er der ti registrerede hattemagere i Danmark. For Susanne Juul er antallet ikke det vigtigste. I stedet håber hun, at næste generation af hattemagere vil værne om det traditionsrige håndværk. Også for deres egen skyld.

- Det er ikke nødvendigt, at der går masseproduktion i det. Det er der efterhånden alt for meget af. Jeg synes, det er mærkeligt, når folk ikke gør sig umage. Det kommer man ikke langt med her i livet.

Se mere om Susanne Juul på www.susannejuul.dk.

Susanne har netop udvidet sin butik, så der nu er plads til at udstille 120 hatte – og til at kunderne kan prøve sig frem.

SKRÆDDEREN

- Det vigtigste for mig er at levere et godt stykke håndværk. Og ikke mindst værne om det. Det går jeg meget op i, forklarer Mette Faurby, der er skrædder i Middelfart på Fyn.

»NETKØBENE SKAL RETTES TIL«

♦ Som et farverigt kunstværk pryder store ruller med sytråd væggene. På bordene står store industrisyns maskiner klar. En af dem er trådet med sort tråd. Det er nemlig den farve, skrædder Mette Faurby bruger alermest i sit skrædderi.

- Så behøver jeg ikke skifte den gang på gang. Her kan jeg spare lidt tid, fortæller hun.

Mette Faurby har nemlig nok at se til i sit lille værksted i den gamle bydel i Middelfart. For selv om langt de fleste køber færdigproduceret tøj fra store fabrikker i udlandet, så er der stadig brug for skrædderen.

- Der er langt imellem de kunder, som skal have syet et sæt tøj helt fra bunden, forklarer Mette Faurby og fortsætter:

- Rigtig mange køber deres tøj på nettet. Og måske sidder kjolen eller bukserne ikke helt, som de skal, når man får det prøvet derhjemme. Så meget af mit arbejde handler om at omforandre tøjet. Det skal sys om, så det passer kunden.

Fabrikker flytter til udlandet

Mette Faurby blev udlært skrædder i 1998, da hun var 23 år. Dagen efter

hun havde fået sit svendebrev, blev hun momsregistreret.

- Jeg havde altid drømt om, at jeg skulle være skrædder. Men jeg havde aldrig drømt om, at jeg skulle være selvstændig. Jeg fandt dog hurtigt ud af, at det var nødvendigt, fortæller hun.

- De store steder, hvor de har haft flere skræddere ansat, har rykket deres produktion til udlandet, så medmindre man ville flytte dertil, ja så er der ikke noget arbejde.

Den udvikling mærkede Mette Faurby på egen krop, da hun var i lære. Den første læreplads var nemlig en af de fabrikker, der valgte at flytte produktionen til Polen.

- Så måtte jeg finde mig en ny læreplads, fortæller Mette Faurby, som derefter kom i lære hos en kvindelig skrædder med eget skrædderi.

- Det var her, jeg fik øjnene op for, at det nok også var den vej, jeg skulle gå. At jeg skulle være selvstændig.

I dag har Mette Faurby haft sin forretning i 18 år. Ud over omforandringer af privatkundernes tøj, så servicerer hun også mange af byens tøjforretninger.

- Det kan være en jakke, der skal

Især den stigende nethandel har givet Mette arbejde – det er nemlig sjældent, at tøjet passer helt perfekt, og så kan Mette tilpasse købene.

Det er sjældent, at folk får syet et helt sæt tøj fra bunden, men Mette Faurby har da haft en bestilling på en brudekjole.

sys ind eller et par bukser, der skal lægges op. Det er mine faste indtægter, og det er de opgaver, der giver mig lønnen.

Værner om håndværket

For Mette Faurby behøver en »rigtig« skrædder ikke sy tøj helt fra bunden. Hun er godt tilfreds med de arbejdsopgaver, hun har i dag. Det er en del af udviklingen, siger hun.

– Det vigtigste for mig er at levere et godt stykke håndværk. Og ikke mindst værne om det. Det går jeg meget op i. Når jeg laver omforandringer, så er det vigtigt for mig, at jeg bevarer de samme detaljer og finesser, som tøjet kommer med.

Alligevel er det en bestilling på en brudekjole syet helt fra bunden, som hun altid tænker tilbage på som det ultimative.

– Det var noget helt særligt. Men det er også en meget sjælden opgave i dag, fortæller Mette Faurby, der også er leveringsdygtig i skræddersyet tøj til de kongelige.

– Jeg har lavet duffelcoats til kronprinsparrets to ældste børn. Jeg ved ikke, om de har brugt dem. Men jeg modtog da et pænt takkebreve fra dem.

Mette Faurby har også set flere af de kjoler og jakkesæt, hun har syet om for forskellige kunder, i diverse kendisblade.

– Jeg har set dem til flere fødselsdage, fester og jagter hos de kongelige og kendte. Det er da rigtig sjovt at se. Jeg klipper det også ud hver gang.

På trods af fabrikssyet og masseproduceret tøj, er Mette Faurby overbevist om, at der langt ind i fremtiden vil være brug for de små selvstændige skræddere.

– Jeg er her også om 20 år, erklærer hun med overbevisning.

– Det er jeg ikke bekymret for.

Det eneste hun frygter, er de unges interesse for faget. Hun har tidligere undervist i syning på den lokale ungdomsskole. Men antallet af elever på holdet faldt drastisk gennem årene.

– Der er jo ingen, der syr i dag. Derfor er der heller ikke rigtig nogen, der får øjnene op for faget. Det er rigtig ærgerligt, for kunderne er der for dem, der vil, mener Mette Faurby.

Læs mere om Mette Faurby på www.metteskraedderi.dk.

Meget af mit arbejde handler om at omforandre tøjet. Det skal sys om, så det passer kunden.

Det var et kald for Charlotte at blive sadelmager, og i dag har hun skabt sin egen drøm med kombineret privatbolig, rideudstyrsforretning, værksted og stald med plads til to heste.

SADELMAGEREN

– I begyndelsen talte alt og alle jo imod, at jeg skulle kaste mig ud i det. Jeg tror heller ikke, det ville gå for særlig mange. Hvis ikke jeg havde haft så meget vilje og den faglige dygtighed, så var jeg heller ikke, hvor jeg er i dag, fortæller Charlotte Kronborg, der er sadelmager i Østjylland.

»JEG ER BLANDT DE FÅ HELDIGE«

♦ »Glem det. Det håndværk er der ingen fremtid i. Det er for længst uddødt«.

Så hård og kontant var meldingen, da Christina Kronborg i begyndelsen af 1980'erne fortalte skolevejlederen i folkeskolen i Hørning om sin store drøm.

Drømmen om at blive sadelmager. Det var hendes kald.

Christina Kronborg elskede miljøet omkring hestene, havde reddet siden hun var syv år, og så havde hun aldrig haft det særlig godt med bøger og lektier i skolen. Til gengæld var hun kreativ og kunne få de fineste ting frem, når hun syede i stof eller læder. I Christina Kronborgs verden var det oplagt, at det var den vej, hun skulle gå.

Et mirakel

Men skolevejlederen havde ret. Den sidste sadelmager blev udlært i Danmark i 1970'erne. Og ville man tage uddannelsen, så skulle man flytte til England eller Sverige. Den rejse var den dengang ganske unge Christina Kronborg ikke klar til.

Alligevel skete der det, Christina Kronborg i dag kalder »nærmest et mirakel«. I 1987, 17 år gammel, lykkedes det hende nemlig at komme i lære hos en sadelmager i Aarhus. Det lykkedes hende ovenikøbet at få lærepladsen godkendt i uddannelsessystemet, selv om der ingen fagskole var.

– Uddannelsesstyrelsen kom forbi stedet for at se, hvordan det kunne gøres bedst muligt. De ville gerne hjælpe mig med at få min drøm opfyldt, fortæller Christina Kronborg.

– Men det var nok ikke gået i dag. Et meget lille lokale med toilet på bagtrappen. Kun koldt vand i hanen og en storrygende læremester. Men det var tre gode år med masser af lærdom og forståelse for håndværket.

For Christina Kronborg var det en fordel, at hun stod i lære

i en tid, hvor der skete en stor udvikling inden for rideudstyr. Nærmest en opblomstring.

– Sadlerne fik mere betydning for rytter og hest, og der kom flere og flere til, som havde penge til at dyrke ridesporten. Så i de år mærkede vi klart en efterspørgsel på sadelmagere.

Den vildeste chance

Læretiden blev brugt på at sy hovedtøj og tilpasse sadler til hestene. Christina Kronborg var ihærdig, og allerede inden, hun var færdiguddlært, stod hun med et job på hånden. Hos en butik med rideudstyr i Aarhus. De manglede deres egen sadelmager, og her fik Christina Kronborg for alvor håndværket under huden.

– Det var den vildeste chance. Jeg kan huske, at jeg var meget nervøs. Håndværket var det samme. Min opgave var at tilpasse og reparere sadler og hovedtøj.

Men Christina drømte i virkeligheden om at få sit eget sted. Med egen forretning og eget værksted. Og i dag, 29 år efter, at Christina Kronborg kom i lære, har hun fået det, hun drømte om. Sit eget sadelmageri, Kronborg Sadelmageri, i Højbjerg lidt uden for Aarhus. Her har hun kombineret privatbolig, forretning med rideudstyr, værksted og en lille stald med to bokse til heste, der skal forbi og prøve sadler og hovedtøj. »Mit sadel-pit«, kalder hun det.

– Det er mit livsværk. Og jeg ville da lyve, hvis jeg sagde, at jeg ikke er lidt stolt, fortæller Christina Kronborg.

Selv om arbejdet som sadelmager har ændret sig meget gennem årene, så er der stadig en del tilbage af det gamle håndværk.

– Jeg syr ikke sadlerne fra bunden. Langt størstedelen bliver produceret i England, Italien og Tyskland. Men jeg til-

Faktisk er behovet vokset de seneste år. Jeg har hver dag adskillige kunder, der ringer eller skriver og beder om hjælp, råd og vejledning.

retter, syr om, ompolstrer og reparerer.

Enten kommer kunden til hende med hesten, eller også kører hun ud og besøger kunden.

– Når sadlerne kommer hjem enten i standardmål eller specialmål, så kan der være brug for, at de bliver tilpasset den enkelte hest. Der skal tages mange mål af hesten, før man kan få sadlen tilrettet, så den ligger perfekt på hestens ryg, forklarer hun.

Behovet vokser

Selv om der ikke længere bliver uddannet sadelmagere i Danmark, så mener Christina Kronborg, at der stadig er et stort behov for at få arbejdet udført.

– Faktisk er behovet vokset de seneste år. Jeg har hver dag adskillige kunder, der

ringer eller skriver og beder om hjælp, råd og vejledning. Nogle køber en brugt sadel på nettet, men når de så får dem hjem, så passer de ikke rigtigt. Derfor har de brug for at få dem tilpasset.

Christina Kronborg ved godt, at hun er blandt de få heldige, der kan leve af at være sadelmager. Men hun har også kæmpet hele vejen. En hård kamp, siger hun.

– I begyndelsen talte alt og alle jo imod, at jeg skulle kaste mig ud i det. Jeg tror heller ikke, det ville gå for særlig mange. Hvis ikke jeg havde haft så meget vilje og den faglige dygtighed, så var jeg heller ikke, hvor jeg er i dag.

Læs mere om Charlotte Kronborg på www.kronborgs-sadelmageri.dk.

PAS PÅ DIT HJERTE

Hvordan går det med hjertet?

Dit hjerte kan aldrig tage en pause. Det skal holde dig i gang hvert minut hele livet. Intet under at flere og flere tager Red Oil hver dag.

Red Oil™ er en rig kilde til de omega 3 fedt-syrer, der bidrager til en normal hjertefunktion. Red Oil kapslerne er en skandinavisk opfindelse. Som en forbedring i forhold til fiskeolie er Red Oil udvundet fra krill, der har den fordel, at de gode omega-3-fedsyrer kommer ind i blodet som letoptagelige fosfolipider.

Tag én eller to kapsler hver morgen.

HER KØBER DU RED OIL

Red Oil kan købes i Matas, Helsam, Helsemin og andre helsekostbutikker eller køb det online på www.newnordic.dk. Har du spørgsmål, så ring til New Nordic på 46 33 76 00.

Red Oil er rig på omega-3-fedsyrerne EPA og DHA, der bidrager til en normal hjertefunktion ved et dagligt indtag på i alt 250 mg.